

DE RE MILITARI XXVI

Ruslan Trad
Брой 26

DE RE MILITARI

Журнал за конфликтите в Леванта и Магреб

Автори: Руслан Трад и Александър Стоянов

Място на издаване: София, България

Дата на издаване: 27.10.2016

Сайт на авторите:

www.ruslantrad.com, www.historyofwars.net

Сайт на журнала:

www.remilitari.wordpress.com

Facebook страници:

<https://www.facebook.com/hystoryofwars>

<https://www.facebook.com/intidar.blog.and.news>

<https://www.facebook.com/deremilitari>

Контакти:

ruslantrad@gmail.com

klubvoennaistoria@gmail.com

За заявки за изготвяне на детайлни карти: klubvoennaistoria@gmail.com

ISSN 2367-9476

Журналът се издава с подкрепата на медийната платформа [КлинКлин](#).

АВТОРИТЕ

Руслан Трад

Журналист на свободна практика с фокус върху Близък изток и Северна Африка. Създател на първия български блог за Близък изток, Intidar, както и на организацията Форум за арабска култура. Водил е лекции за политически движения и процеси в Близкия изток в аудитории на Софийски университет, Нов български университет, Червената къща и Дипломатически институт към МВнР. Пътува често в Близкия изток, като публикува репортажи от Ливан, Югоизточна Турция, Тунис, Ирак и Сирия, а през 2014 заснема филм в Иракски Кюрдистан на фронтовите линии с „Ислямска държава“.

Александър Стоянов

Историк и журналист, *magister cum laude* и настоящ докторант от Лайденския университет в Нидерландия. Отговорен редактор и създател на списание “Военна История” и съосновател на “Клуб Военна История”. Автор на множество публикации, посветени на различни проблеми от военната и политическата история на Европа и Близкия Изток. Автор на единствените подробни карти на български език, проследяващи конфликтите в Сирия, Ирак, Либия, Йемен, Нигерия, Афганистан и Сомалия.

Венцислав Божев

Политолог и експерт в областта на международните отношения с богат опит в анализа на европейските политически процеси, както и на динамиката на отношенията в Близкия изток и постсъветското пространство. Автор на множество материали и академични текстове по въпросната тематика. Участник в международни изследователски проекти и теренни проучвания в Близкия изток.

РЕБУСЪТ „ДАЕШ“

Призори на 16 октомври, докато слънцето изгрява зад планината Башика, на около 30 километра североизточно от Мосул, първите снаряди, изстреляни от артилерията на курдските бойци – легендарните пешмерга- се изсипва като огнен град върху предните позиции на Ислямска държава (ИД). Няколко километра по на юг, войници от иракската армия завършват своята сутрешна молитва, сгъват своите молитвени килимчета – т.нар. *саджада* или *мусалла* - и се подготвят да влязат в бой с най-опасния враг, с който армията им се е

сблъсквала от 2003 г. насетне – Даеш, както наричат повечето араби насмешливо Ислямска държава.

Редом с тях застават хиляди бойци на шиитските паравоенни формирования – т.нар. Отряди на Народното опълчение (Хашд ал Шааби), а в тила им се разполагат техните координатори – американски, канадски, френски и немски командоси, които от две години се занимават с обучението на местните войски.

Офанзивата срещу Мосул не е новост. Обявена е като план още през 2015 г., а началото ѝ е постоянно отлагано.

Подготовката тече методично в продължение на две години. Обучение на местните сили, снабдяване с оръжие, муниции и техника. Внимателно картиране и изучаване на джихадистките позиции. Изработване и преработване на планове за действие. Прехвърляне на сили от една локация в друга. Създаване на големи бойни звена, които да стартират многокомпонентната атака срещу най-големия град, контролиран от ИД.

Близо **120 000** военни с различни задачи – бойци, наблюдатели, координатори и логистици - са готови да се включат в операцията. **54 000** души маршируват под знамената на Багдад и неговите, финансирани от Иран, съюзници от шиитските милиции. **40 000** пешмерга се подготвят да покрият широкият северен и източен периметър към Мосул.

Около 15,000 бойци от сунитски и християнски части, спонсирани с оръжие и ресурси от Турция също се подготвят за действие, стремейки се да се върнат в родните си селища, заграбен от ИД през 2014 г.

Чуждестранните сили също не са никак малко – около **8 000** бойци от няколко националности застават на различни ключови звена от операционната верига. Сред тях има и голям брой командоси, които могат при нужда да участват и директно в бойните действия. Въздушната подкрепа се подсигурява от около 100 изстребителя, бомбардировачи В-52, хеликоптери и дронове.¹ Два самолетоносача заемат позиция, за да подкрепят действията на коалиционната авиация.

1 А. Стоянов, “Халифатът“ под обсада: Битката за Мосул и залезът на Ислямска държава, De Re Militari XXV, 3-6

ТОВА Е НАЙ-ГОЛЯМАТА ВОЕННА СИЛА, ГРУПИРАНА В РЕГИОНА ЗА ПОСЛЕДНИТЕ 13 ГОДИНИ. НИЩО, УЧАСТВАЛО ВЪВ ВОЙНИТЕ СРЕЩУ ДАЕШ В СИРИЯ И ИРАК ДОСЕГА, НЕ МОЖЕ ДА СЕ СРАВНЯВА С ТАЗИ ЕДИНСТВЕНА ОПЕРАЦИЯ.

Срещу себе си, коалиционните сили срещат не повече от **10 000** бойци на Даяш и неизвестен брой местни поддръжници.²

Подобно на Коалицията, ИД също има две години, за да се подготви. Изкопани са хиляди метри тунели. Създадени са сложни полски фортификации. Заложени са минни полета, покриващи както пътища, така и второстепенни и „черни“ маршрути. Окопи, пълни с нефт, са готови за запалване, преграждайки пътя на нападащите коалиционни сили със стени от огън и отровен дим. Специализирано звено от службата на ИД се заема да обучи атентатори-самоубийци и да оборудва голям брой коли-бомби, които да бъдат използвани за контраатаки срещу коалицията от „отстъпници, еретици и кръстоносни неверници“, която се готви да атакува крепостта на „халифата“.

Изложени по този начин, цифрите подсказват, че операцията би следвало да е кратка. Съотношението на силите е 12:1 в полза на Коалицията, техническото ниво на съюзническите сили би следвало да е далеч по-значимо, особено с оглед масивното присъствие на западни сили и големите доставки, направени през последните две години. Наистина, с население 1 500 000 души, Мосул представлява сериозно стратегическо предизвикателство, особено със заявеното желание за минимизиране на цивилните жертви. Въпреки това, околностите му би следвало да паднат за броени дни, а самият град бързо да бъде поставен под обсада. На 25 октомври, когато беше започната тази статия, офанзивата срещу Мосул навлиза в своя 10 ден. Освободени са около 90 селища и 1 200 км² земя, но въпреки това, коалиционните сили сякаш се намират не на два, а на двеста километра от Мосул...

„Очаквай неочакваното“

Първият ден от офанзивата премина неочаквано добре – голям брой селища бяха освободени за броени часове, а бойците на ИД започнаха своето организирано изтегляне на запад. Точно думата „организирано“ трябваше да сигнализира на коалиционните сили, че нещата не са такива, каквито изглеждат.

2 Официално, иракската армия оценява силите на ИД в града на 5-6,000 (http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-mosul-idUSKCN12P1KT?utm_source=twitter&utm_medium=Social)

Но иракчани и кюрди лесно се опияниха от бързите успехи, особено с оглед на факта, че досега трайните победи над ИД се броят на пръстите на едната ръка.

Още втория ден от бойните действия – 17 октомври - даде ясни заявки за трудностите, които очакват коалиционните сили. И докато през първия ден селищата падаха лесно, оттук насетне ИД се изтеглиха на предварително установения отбранителен пръстен около Мосул и започнаха да оказват ожесточена съпротива в изолирани позиции, които макар и обграждани от коалиционните сили, продължаваха да се бранят по няколко дни.

Такъв бе случая с Бартела, Бахдида и Хорсабад, а към 26 октомври, Башика, Тел Кауф и Карят ал Абаси продължават да са под контрола на джихадистите.

За да стане ситуацията още по-сложна, Даеш мобилизираха своите сили в Анбар и около Хауиджа, и подеха няколко атаки в тила на кюрдските и иракските сили. Бяха ударени Киркук, Рутба, заводът за сярa Мишрак и нефтените полета северно от Тикрит.

Десетки загинаха в хода на неочакваните атаки, може би дори над сто, а други стотици бяха ранени или обгазени със серен оксид. Ударите бяха извършени от компактни, мобилни оперативни звена, с численост около 80 души, които лесно инфилтрираха вражеските позиции и със смъртоносна прецизност атакуваха ключови военни, административни и инфраструктурни обекти. Коалиционните сили на терен бяха хванати неподготвени. Рутба и Киркук бяха на ръба да попаднат под контрола на джихадистите, чийто части бяха надвити с цената на спешни прехвърляния на части от останалите фронтове и мобилизиране на местни племенни сили. Докато в Киркук бойците на ИД се сражаваха до последния човек, в Рутба частите им се възползваха от възможността да се изтеглят сред пясъците на Анбар, където са разположени тайните им убежища и депа с храна, оръжие и мунициии.

С навлизането на иракските сили в непосредствена близост до Мосул, несъмнено трябва да очакваме поредица от самоубийствени атаки, както на терен, така и срещу цивилни цели, най-вече в Багдад, а вероятно и в Ербил и Киркук.

Освен тези основни направления, джихадистите е много вероятно да предприемат маломасштабни рейдове, подобни на този на Рутба срещу други бивши свои владения в Ирак – Хит, Рамади, Мукдадия и Байджи. Несъмнено можем да очакваме активизиране и по протежение на Ефрат, където

джихадистите и досега контролират редица селища в близост до основния път, свързващ Фалуджа, Рамади, Хит и Хадита.

Освен в самия Ирак, рискът от атентати значително се увеличава в Турция, където през последните две седмици полицията залови голям брой заподозрени в организиране на терористични атаки, а на 25 октомври излезе заповед за ареста на управителя на Диарбекир, който бе обвинен че подпомага терористични структури в провинцията. Истанбул и Анкара остават основни мишени, но рискът остава значителен и в източните провинции – Диарбекир, Ерзурум и Газиантеп. ИД е нарочила Турция не само заради подкрепата ѝ към сунитските милиции в Ирак, но също и заради широкомащабната офанзива в Северна Сирия, където силите на Анкара поддържат бунтовническата фракция „Щитът на Ефрат“, в която освен арабски части, се сражават и туркмени.

Един по-малко вероятен, но не и невъзможен сценарий, се свързва с възможността за взривяване на язовир Мосул, контролиран в момента от кюрдските сили.

Ако Ислямска държава, в желанието си да остави след себе си потоп, посегне на тази инфраструктура, катастрофата ще обхване целия Ирак. Самият град Мосул ще се окаже под 21 метра вода, заедно с около милион и половина души, които живеят в него и околните селища.³

Макар това да изглежда като крайно средство дори и за ИД, в случай, че са на прага на катастрофа в Мосул, джихадистите биха опитали един финален, грандиозен атентат, който ще се превърне в най-колосалната хуманитарна катастрофа в региона.

Надпревара с времето

Парадоксално, основният проблем на Коалицията не са бойците на ИД и техните прийоми, а самата коалиция и нейните сегменти.

Колкото повече време изминава от началото на офанзивата, толкова по-сериозни стават шансовете напрежението между отделните звена във веригата да ескалира и цялата операция да имплодира под натиска на религиозното и политическо вътрешно налягане.

Кюрдите и шиитските милиции Хашд ал Шааби не се понасят, а отношенията между ISF и пешмергите са далеч от идилични. Сунитските милиции – „Гвардията на

³ <http://edition.cnn.com/2016/04/08/middleeast/inside-the-mosul-dam/>

Ниневия“, чийто лидер може да бъде арестуван всеки момент, нямат никакво намерение да оставят Мосул в ръцете на шиитското правителство и спонсорираните от Иран бойни групи.

Турската намеса и подкрепата за туркмените допълнително усложняват ситуацията. Анкара не крие амбициите си за политическо влияние в Мосул – най-големия сунитски град в Ирак - а политическия елит на Турция си позволи в прав текст да заяви на иракското правителство, че турската армия ще участва в операцията срещу ИД с или без официална санкция от Багдад.

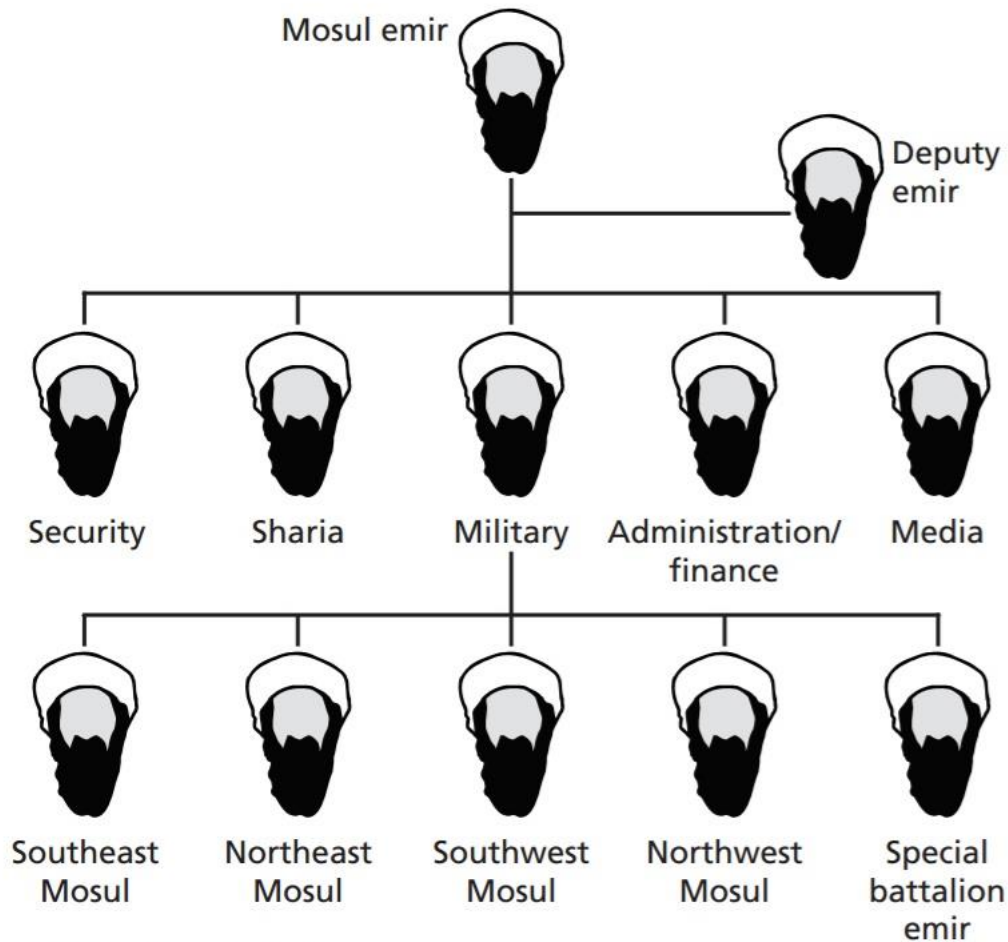
В тази извънредно сложна обстановка, САЩ се опитват да посредничат между противоположните военно-политически субекти, но за момента резултатите не са обнадеждаващи. В крайна сметка, може да се окаже, че задачата на ИД не е толкова да громи вражеските офанзиви, а просто да издържи достатъчно дълго, докато коалицията се саморазпадне.

Конструкция, деконструкция и реконструкция

Ислямска държава отново и отново демонстрира своето неприятно качество да се възражда на места, на които се предполага, че заразата е изкоренена. В очите на мнозина, тези реинкарнации изглеждат направо чудодейни. Как се получава така, че месец-два след като ИД са изгонени от дадена област, те пак се завръщат там?

Истината е, че те никога не са си тръгвали. Мнозина си мислят, че Ислямска държава прониква в Ирак през 2014 г., с мащабната офанзива по поречието на р. Тигър от юни и юли месец. Реалността е друга – Ирак е люлката на ИДИС (която до 2011 г. се нарича ИДИ – Ислямска държава в Ирак, а преди 2006 г. - Ал Кайда в Ирак).

Организацията разполага с повече от 5 години, през които повече или по-малко необезпокоявано, пуска своите пипала сред сунитското население в провинциите Анбар, Ниневия, Салахаддин и Диала. Мосул, Рамади, Фалуджа, Рутба, Тикрит, Байджи, Мукдадия, Самара, Хит - тези градове са инфилтрирани по една изключително методична и прагматична система, разработена от тактиците на Ал Кайда и приложена на практика от джихадистите, след привидния разгром на тяхната базова структура през 2006 г.

SOURCE: Ryan, 2009.

Структура на ИДИ в Мосул (източник: [War on the Rocks](#))

Горепосочената структура присъства във всяко едно населено място, където има установено звено на джихадистите.

- **Първата стъпка** е проникването на най-опитните кадри. Те установяват „леговища“, в които организацията може да оперира в безопасност. Мрежата от „леговища“ се разпростира не само в града, но се използват и удобни позиции в околностите на населеното място.
- **Следващата крачка** е обособяване на „информационно звено“, което вербува местни кадри, които да действат като очи и уши на джихадисткото ядро. Целта на това звено е да се проучат всички важни сгради в населеното място и околността, да се изградят профили на водещи политически и религиозни дейци, както и да се проследят основните представители на „подземния свят“. Цялата тази информация се структурира в педантични доклади, изготвяни от водещите специалисти, стоящи начело на разузнаването“.
- **Третата фаза** е създаването на ударно звено – бойна част, която да оперира в рамките на съответната зона. Подобно звено се формира на базата на главните военни лица в клетката, вкарани подкрепления отвън и чрез вербуването на местни силови структури или единици и

асимилирането на вече съществуващи банди. Де факто, ИД създава своя локална армия от биячи, които да рекетират и изнудват местните бизнес среди, политическите фигури и служителите на сигурността, като на последните се противодейства със сила при необходимост или се извършват поръчкови убийства.

- Веднъж създали своя „силова база“, джихадистите разширяват пипалата на своята незаконна дейност. Създават се постоянни форми на рекет – данък протекция, месечно „отчитане“, контрол върху дилъри на различни стоки и цялостно поставяне на сивия сектор в ръцете на ИД. Освен доминиране на съществуващите канали, джихадистите разгръщат собствените си икономически мрежи – трафик на хора, ценности, оръжие, дрога, петрол, отвлечения и откупи и т.н.
- След като грубият градеж е положен, ИД създава по-фините елементи от своята локална машина – счетоводни и административни структури, които да систематизират приходите, събирането на информация, трафика на хора, стоки и оръжия, както и да поемат директния административен контрол върху съответното населено място, дублирайки съществуващата държавна структура.

Така получената многопластова структура започва своята методична работа, репродуцирайки по-малки или по-големи звена в околните населени места в зависимост от размера на населението и икономическата значимост на селището. С времето се появяват и допълнителни звена като „манифактури“ за производство на муниции и експлозиви, както и тренировъчни центрове за бойци и доброволци, като подобни „казарми“ се създават само на точно определени места, обикновено в дълбоката пустиня.

Как се лекува вирусът „Даеш“?

Основният проблем на военните операции срещу Ислямска държава е, че с изгонването на ИД от дадено селище, коалицията лекува симптомите, а не самата причина на болестта. Джихадистите имат добрекоординирана система, която им позволява да деконструират горепосочените звена и да ги извеждат в латентно състояние, оставяйки в оперативен режим единствено онези жизненоважни клетки, които, скрити, да поддържат организма жив. След като непосредствената опасност премине, ИД се реконструира следвайки същата структура по-горе, проучвайки новите „играчи“ и властови фигури и изготвяйки прагматична оценка на обстановката. Проста и елегантна еволюция.

Но как да се бориш с подобно нещо?

Обикновените войскове структури и милиции нямат никакъв шанс в справянето с подобна структура. Необходима е концентрирана, прагматична и педантична работа, основаваща се на опитни анти-терористични звена и употреба на

цивилни или под прикритие единици, които да инфилтрират мрежата на джихадистите.

Истинският способ за справяне с отделните клетки, е чрез ликвидиране на техните водещи фигури – онзи елитен контингент начални „бойци“, които съставляват местния „министерски съвет“ и върху чийто опит и авторитет се гради цялата структура.

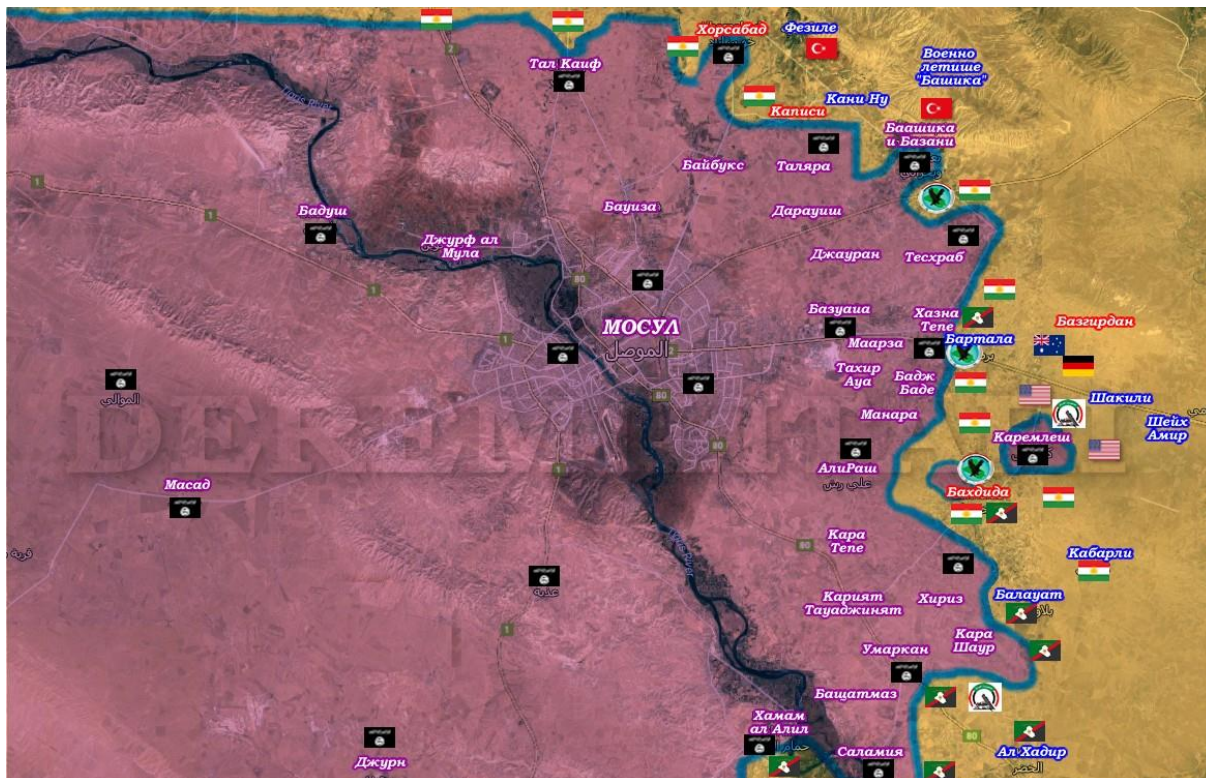
Ако тези звена бъдат ликвидирани, местните ИД фракции ще се саморазпаднат, вероятно в следствие на ожесточени вътрешни борби за власт – процес, подобен на случващото се с нарко картелите в Мексико и Колумбия.

След като водачите се елиминират, оперативните звена по контратероризъм следва да се разправят и с остатъците от структурата, заличавайки я напълно, изкоренявайки я от нейния „ареал“.

Всичко това трябва да се случва с дейното участие на местните администрации и сили за сигурност. Населението по места трябва да вижда, че именно неговите законови представители са тези, които се справят с джихадистите. Съществуването на подобен добре подплатен престиж, е жизнено важно за изграждането на един по-стабилен социален организъм. В комбинация с употребата на широко и достъпно светско образование и близко сътрудничество с ортодоксалните религиозни структури, действията срещу клетките на ИД биха създали една обществена структура, чието ниво на имунитет срещу джихадистките метастази ще бъде изключително високо.

БИТКАТА ЗА МОСУЛ – ОБЗОР 22.10-27.10.2016

Ден 7 (22 октомври)

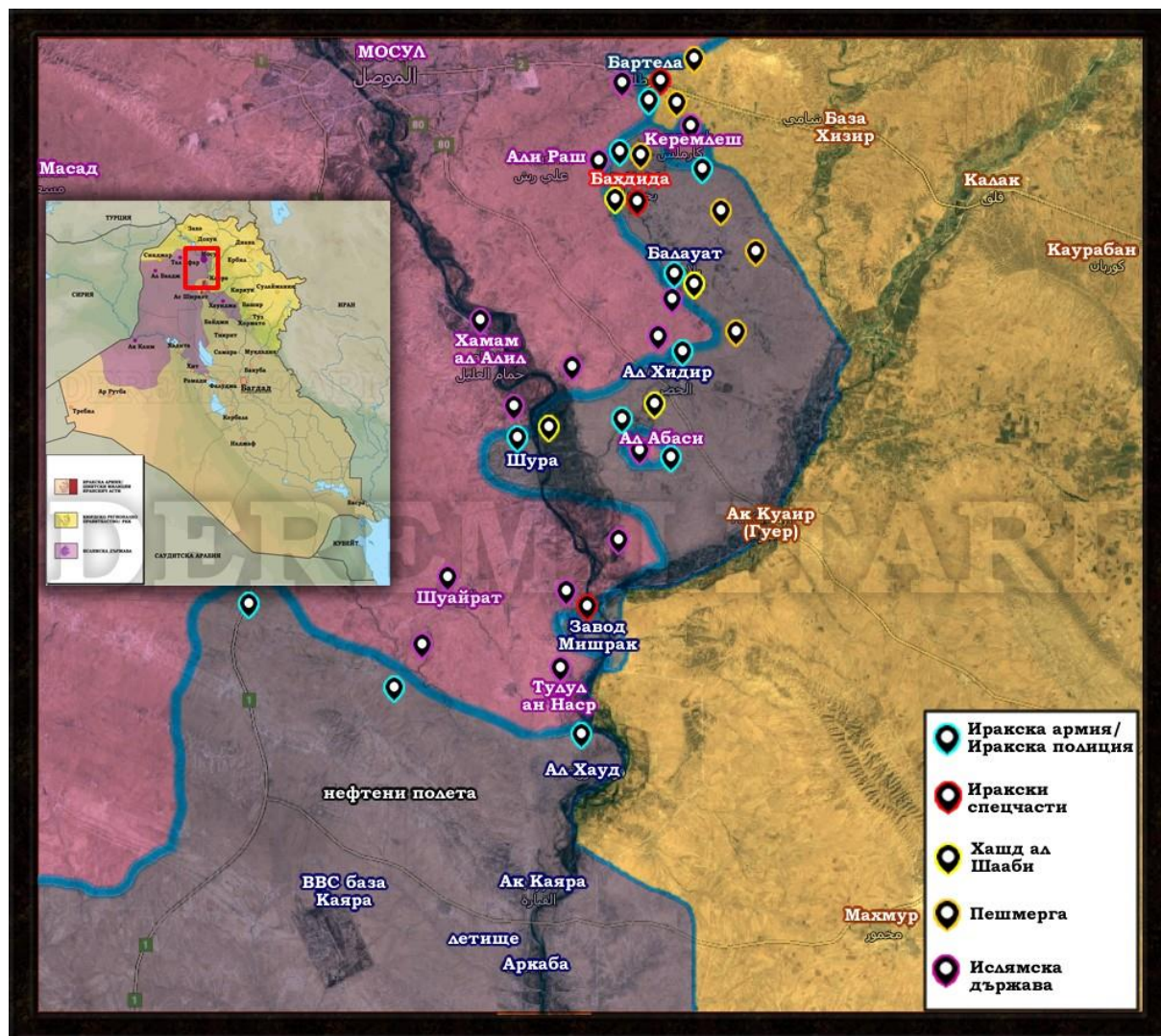

След като основните зони на Киркук, заети на 21 октомври от ИД бяха прочистени, в ранните часове на 22 октомври иракските и кюрдските сили се заеха да прочистят последните гнезда на съпротива.

До обяд, Киркук отново бе върнат под пълен иракско-кюрдски контрол, а първоначалните данни показват, че 48 бойци на ИД са били ликвидирани, което означава, че са инфилтрирани града с няколко отряда с размерите на стандартен войсков взвод. Отново е района на Киркук, пешмергите успяха да отразят атака на ИД при селището Мала Абдула. По време на атаката, курдите са унищожили три коли-бомби, използвани от ИД като първа вълна на атаката.

На север, иракската армия поднови своята офанзива срещу ИД в Бахдида и успя да сложи ръка на по-голямата част от града, който бе обсаден два дни по-рано. Още по на север, иракската армия, подкрепяна от кюрдски части достигна до град Тел Кефе (Тел Каиф), разположен на около 20 км. северно от Мосул. До края на деня продължиха сраженията в Бахдида (Хамдания, Каракуш), като частите

на ИД успяха да пленят няколко бойни машини, изоставени от авангарда на 9-та иракска дивизия.

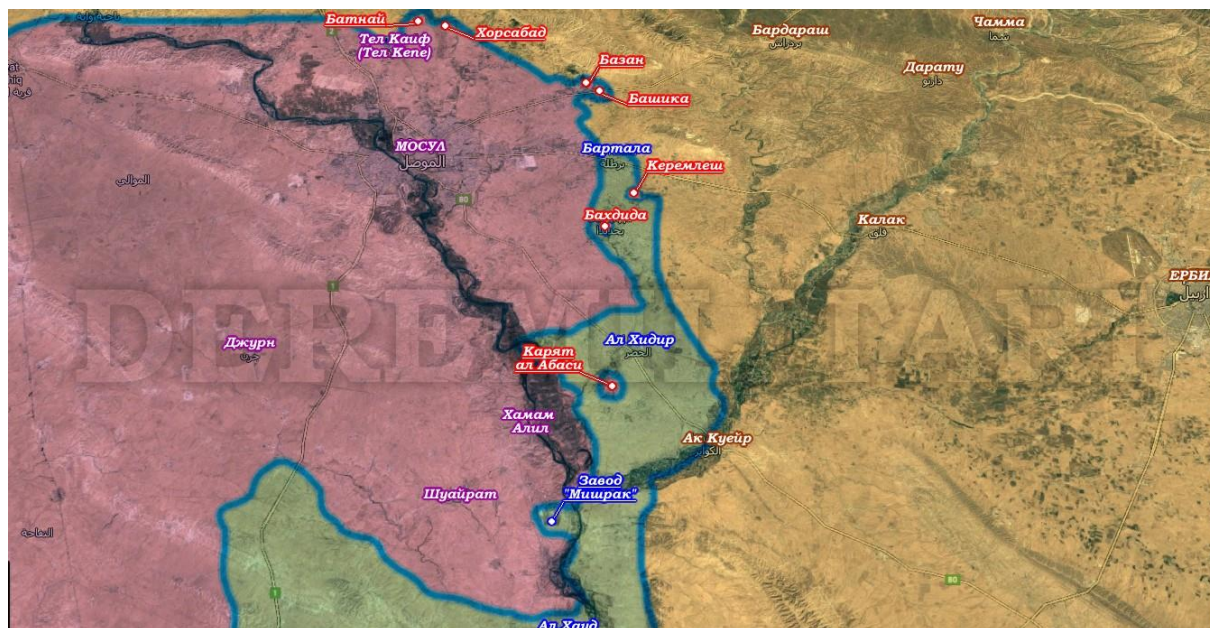
И докато иракските сили продължиха да се борят с упоритата съпротива на север, ИД нанесоха своя пореден контраудар, сварил Коалицията неподготвена.

Джихадистите успяха да атакуват успешно завода за сярна Мишрак и да го подпалят. Пожарът предизвика образуването на огромен облак серен оксид, който се придвижи на юг към Кайра. В комбинация с изпаренията от горящия нефт сред полетата на Наджба, сярата създаде същинска пелена над Кайра. По непотвърдени данни, десетки, ако не и стотици цивилни са били обгазени, а поне двама души са загинали. Облакът е засегнал и американската военна база, където войниците на САЩ са били принудени да използват противогази.

Ден 8 (23 октомври)

Сраженията за деня бяха открити с атака на пешмергите срещу позициите на ИД между Башика и Хорсабад. До края на деня, курдските сили успяха да изолират позициите на Даеш в Башика и Базан и да отрежат почти всички пътища за отстъпление на джихадистите. Паралелно с това, пешмергите затвърдиха

контрола си върху пътя Хорсабад-Башика, завземайки селищата Фазилия, Омар Камчи и Тирза. По на юг, силите на Иракски Кюрдистан достигнаха покрайнините на селището Тербаза, южно от Башика.

Докато курдите бавно напредваха на север, силите на Даеш проведоха поредица отвличащи, маломасштабни контраофанзиви. Най-ключовата се състоя в провинция Анбар, където части на ИД успяха да проникнат в град Рутба, превзеха по-голямата част от него и екзекутираха пленени служители на иракските сили за сигурност. До края на деня, джихадистите задържаха контрола над ключовия пътен възел.

Нов контингент джихадисти е нахлул в ал Аскар - предградие на Киркук - и е влязъл в конфронтация с курдските и иракски части там. До края на деня, ситуацията все още не беше овладяна. Паралелно с тази атака, джихадистите проведоха още две локални офанзиви срещу курдски позиции западно от Киркук в района на предградието Мулла Абдала. Курдите успешно отразиха и двете атаки.

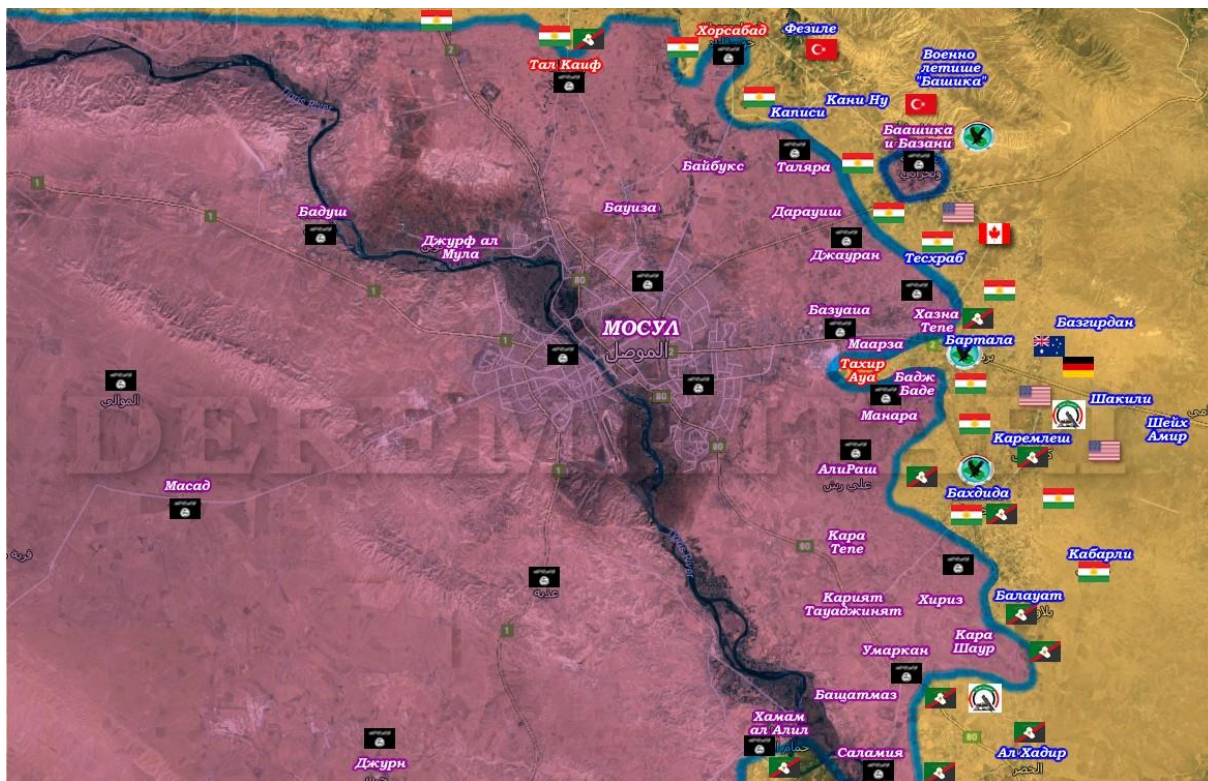
Южно от Хауиджа, ИД започна рейд срещу петролните полета при Аджил, северно от Тикрит.

Разнопосочните атаки на джихадистите успяха да всеят несигурност сред коалиционните сили на терен. Иракската армия не проведе никакви настъпателни действия през този ден.

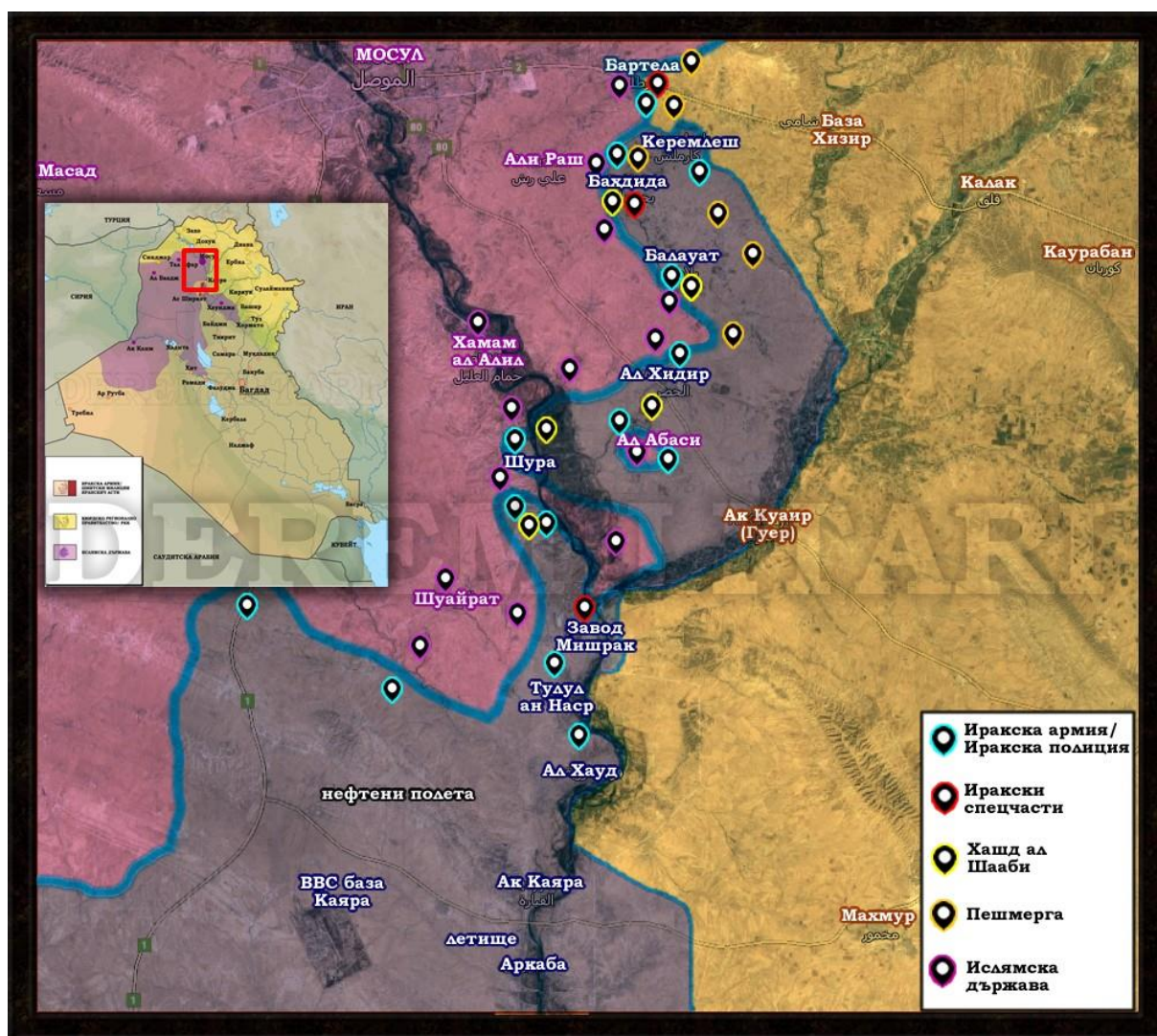
Ден 9 (24 октомври)

След застоя през предишния ден, иракската армия прегрупира силите си северно от Каяра и предприе решителна офанзива срещу позициите на ИД по пътя Шура-Каяра по поречието на р. Тигър. В рамките на няколко часа, иракските войници и полицейски части, подкрепяни от спецчасти и шиитските милиции (Хашд ал Шааби) успяха да завладеят няколко селища по поречието на р. Тигър,

достигайки на няколко километра от предмостия Шура, което армията завладя няколко дни по-рано. Селищата Тулул ал Наср, Тел Шаук и Шуайрат бяха окончателно овладени от иракските сили, които продължиха настъплението северно от завода Мишрак. До обяд, иракските сили завзеха Рашиф, Хахара, Туайба, Шаф ел Тоот, Шафия, ал Бакр и Хафсан.

В района на Бахдида, армията обяви, че е поставила града и околностите под пълен контрол, а към 13:00 българско време, курдско-иракски части атакуваха селището Керемлеш. Селището бе овладяно след ожесточени боеве, които продължиха до около 15:00 българско време. Вечерта, в района на Бартела, иракската армия успя да напредне няколко километра на запад, завземайки Хазна Тепе, Тарабазауа и Мууафакия.

В района на Башика и Базан, пешмергите установиха пълно обкръжение на частите на ИД. Видео материали и фотографии засвидетелстваха напредване и на спецчасти на САЩ и Канада в тила на курдските сили. Малко по на юг, курдите продължиха настъплението си западно от Бартала и достигнаха Тахир Ауа. В края на деня, курдските части започнаха да се окопават по целия фронт, а командирите им обявиха, че настъплението на пешмергите спира до тук, тъй като Башика бележи най-западната точка от териториите на Иракски Курдистан.

Губернаторът на Киркук направи официално изявление, в което обяви, че градът е прочистен от отрядите на ИД. По данни на властите, общо за трите дни са били убити 74 джихадисти, а няколко други, сред които и водачът им - заловени.

В Рутба, ИД продължава да се бори за контрол над града, към който са прехвърлени иракски армейски части и бойци от местните сунитски племена. В хода на сраженията, джихадистите плениха няколко бронетранспортьора от иракските сили. Към 22:30 ч. българско време, джихадистите обявиха, че са поели пълен контрол над Рутба. Новината беше потвърдена и от кореспондент на Ал Арабия. Минут по-късно бе цитирано изказване на губернатора на Анбар, според което само част от града е под контрола на ИД.

В селището Ибрат аш Шагира, западно от Тал Афар започна концентриране на значителни по численост сили на Хашд ал Шааби. Тяхната офанзива бе временно отложена с оглед действията на ИД, но в момента частите им се готвят за начало на атака срещу Тел Афар и прекъсване пътя Ракка-Мосул.

Западно от техните позиции, язидските милиции и пешмергите отблъснаха масирана атака на Даеш, опитваща се да пробие към Синджар. В хода на сраженията 10-15 джихадисти бяха убити, а няколко коли-бомби - унищожени от курдите. По данни на самите курди, те са дали само двама ранени, но източници на ИД посочват, че са били унищожени две курдски машини, заедно с целите им екипажи.

От данни на агенция Франс Прес стана ясно, че няколко стотин бойци на ИД са се прехвърлили от Сирия към Ирак за да подсилят отбраната на Мосул.

Ден 10 (25 октомври)

Сраженията през този ден започнаха още призори край Рутба, където коалиция от иракски войници и племенни милиции на анбарските сунити шурмува града, попаднал в ръцете на ИД ден по-рано.

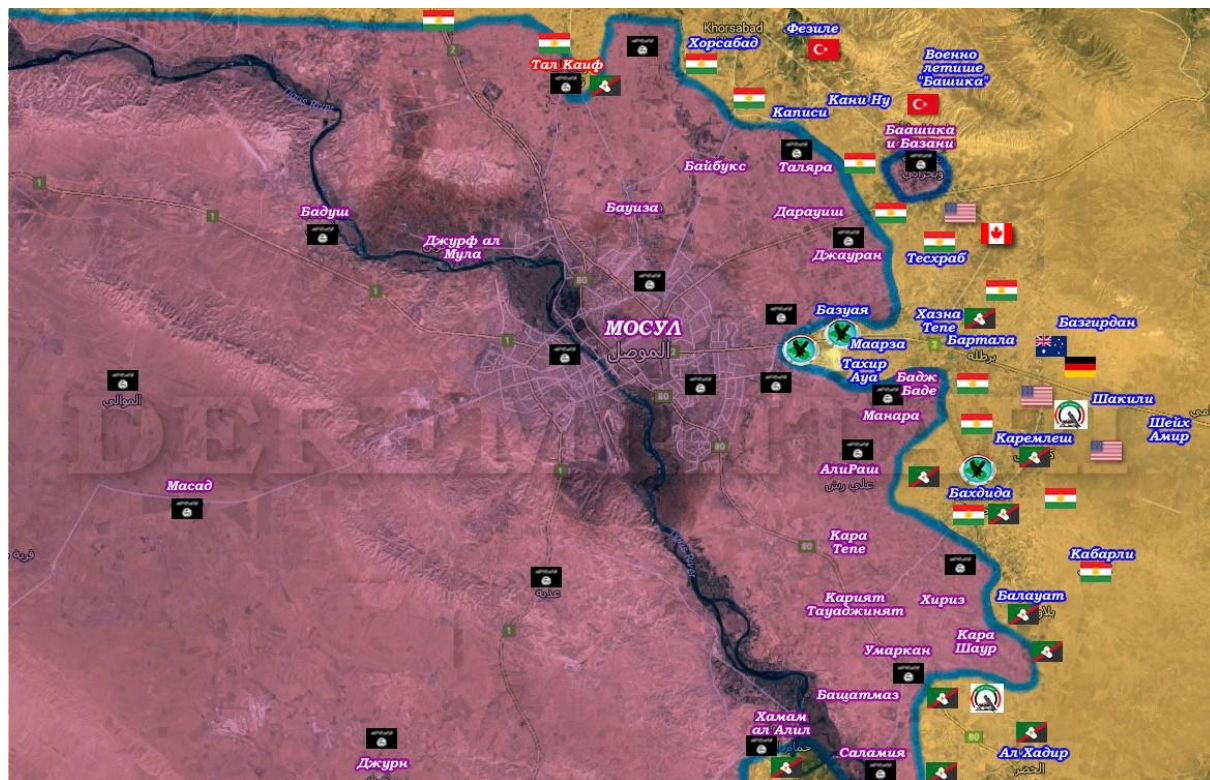
Около 10:00 българско време, правителствените сили овладяха града, изтласквайки частите на ИД, които се оттеглиха обратно в пустинята.

Северно от Мосул, сили на иракската армия и курдски бойци шурмуваха обсаденото градче Батнай и към обяд успяха да го прочистят от бойци на ИД. Паралелно с техните действия, иракската армия циментира обкръжението на град Тел Каиф (Тел Кефе), завземайки газовата станция северозападно от

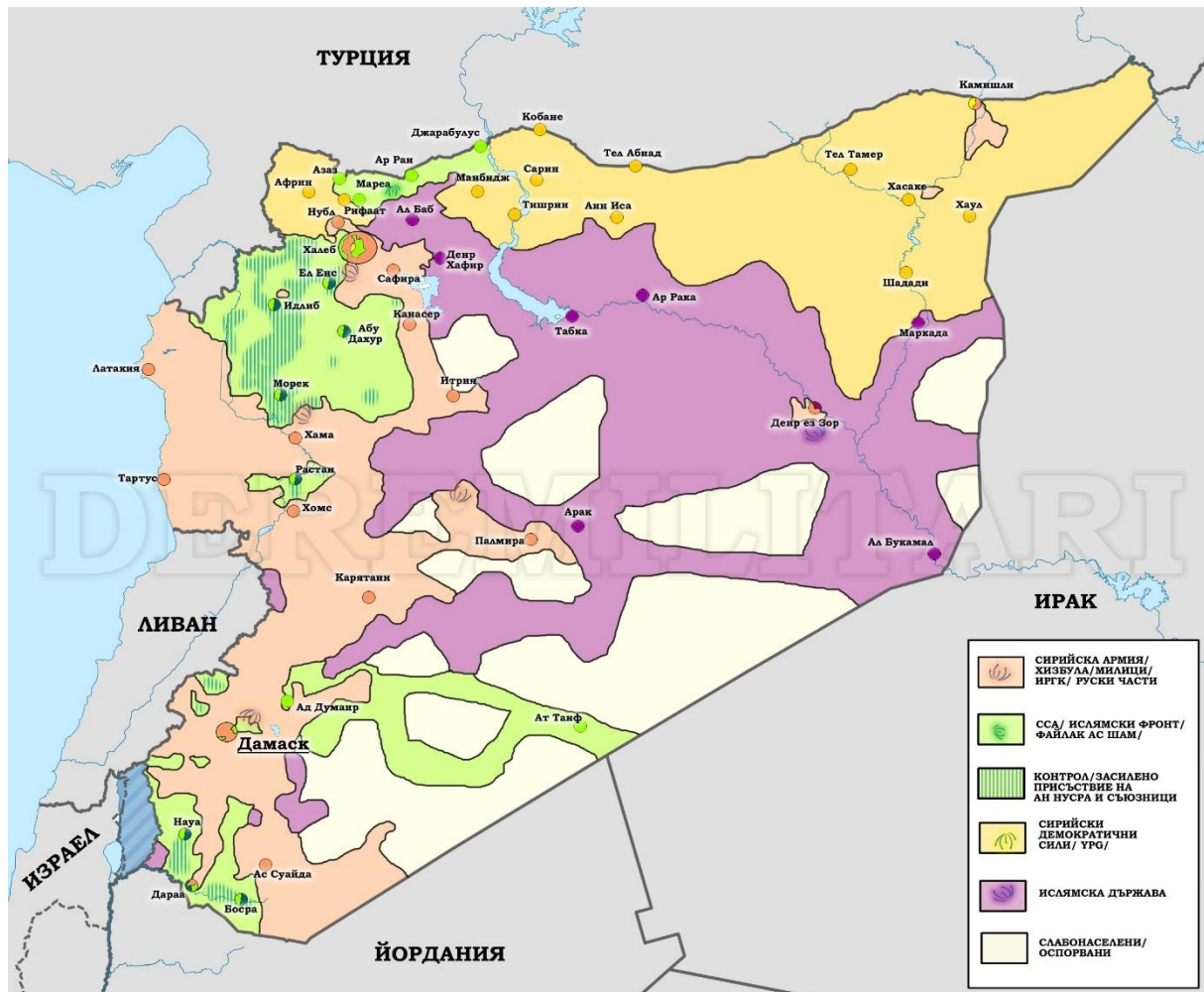
Иракската армия успя да развие своето настъпление западно от Бартела и достигна на около 2 километра от Мосул. Настъплението се водеше от спецчасти и бойци от т.нар. "Златна дивизия". Късно снощи, офанзивата бе спряна, за да се изчака развърщането и на останалите елементи от иракската армия в сектора.

Около 10:00 българско време, иракските контра-терористични части щурмуваха предградието Годжали в източните покрайнини на град Мосул. Паралелно с тяхната атака, пешмергите подновиха своята офанзива срещу Башика и Базан, а последните гнезда на съпротива на ИД във Фазиле (Фазилия), бяха ликвидирани. В ранния следобед, иракски спец части проникнаха в селището Базуая, разположено на 5 км. от Мосул.

Част от милициите Хаш ал Шааби се събраха северно от Каяра, начело с бойците на Ахл ал Хак с идеята да атакуват в северозападна посока към Тел Афар, комбинирайки действията си с другите шиитски бойци, концентрирани източно от Синджар. Очаква се през следващите два дни иракската армия и милиции да разгърнат своята офанзива, както срещу самия Мосул, така и срещу Тел Афар на север и Хамам Алил на юг.

СИТУАЦИЯТА В СИРИЯ

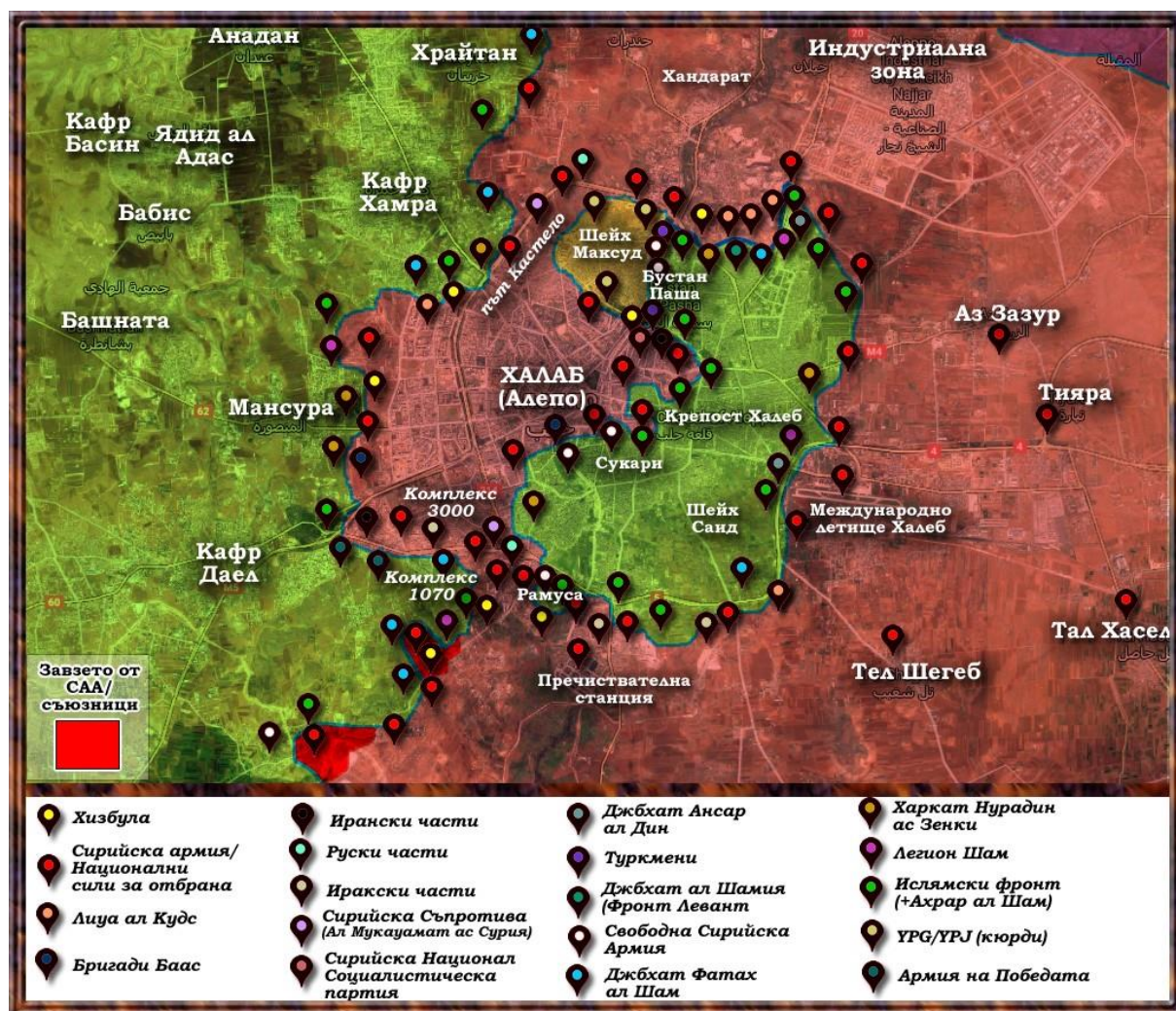
Сирийските правителствени сили и бунтовниците се сражаваха няколко пъти в разделения град Алепо от понеделник насам, след като двете страни използваха краткото спиране на огъня за прегрупиране и подготовка за военни операции.

Незабавно след като беше прекратено спирането на огъня, силите на правителството опитаха да напреднат по 10 точки в блокираните квартали на Алепо.

Спирането на огъня имаше малък ефект върху хуманитарната криза, пред която са изправени половин милион души, които се намират все още в бунтовническите райони на Алепо.

Правителствените сили опитаха да разпръснат и разделят бунтовническите сили из града, в подготовка на една голяма битка, която се очаква да започне до края на октомври. Бунтовническите сили обявиха атака по фронтовите линии на 28 октомври, с цел да пробият обсадата, наложена върху Алепо.

В ранните часове на 28 октомври опозиционни сили използваха три атаки с атентатори срещу правителствените постове в Алепо. По предварителни данни, около 1200 бунтовници са готови за отбрана на източните райони на Алепо.

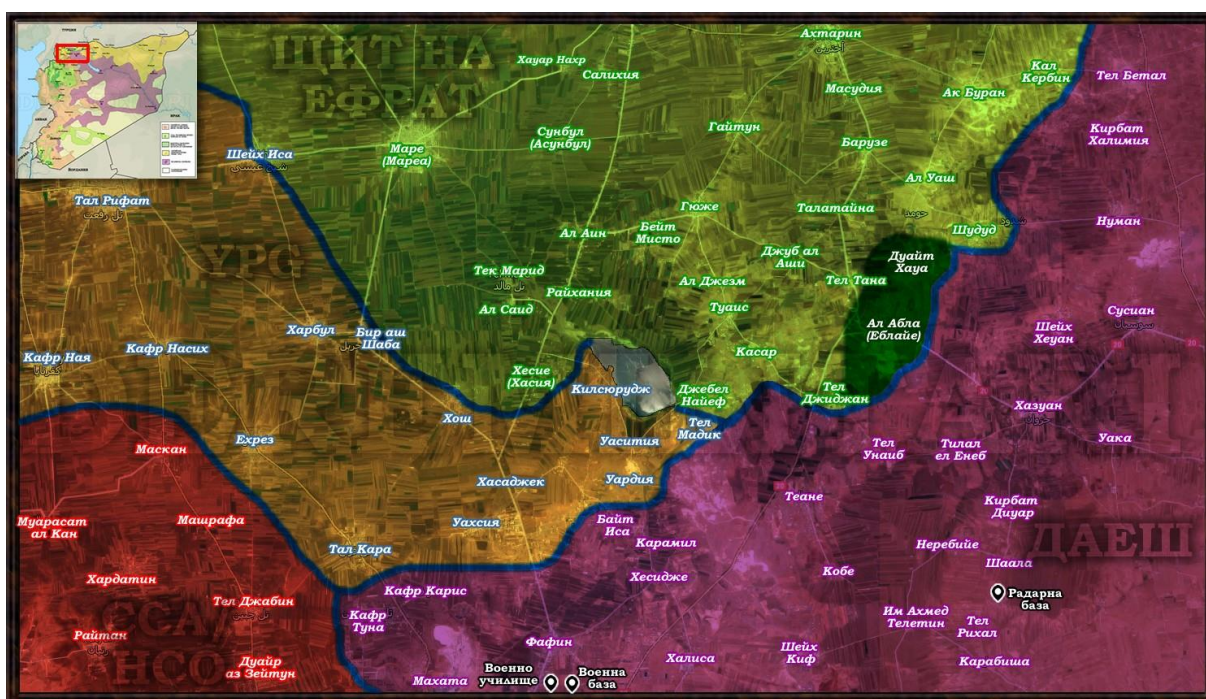

Когато през изминалата събота битките продължиха, започна и нова вълна от въздушни удари, както и артилерийски обстрел по източните райони на Алепо, които се държат от бунтовнически части. Само в първите часове на ударите, загинаха дузина цивилни. Няма точни данни за ранените.

Про-правителствени медии съобщиха за обстрел по западните части на града, нанесен от бунтовнически части. Според данни на правителствената новинарска агенция, 24 души са били ранени при този обстрел миналата събота.

Бунтовниците потвърдиха по-късно, че е имало атака по позиции на правителствените сили по разделителната линия между Западно и Източно Алепо.

Междувременно, силите на правителството и прилежащите им милиции увеличат броя си, достигайки до над 6000 души. Те се събират в предградията на Алепо, подготвяйки се за атака върху града.

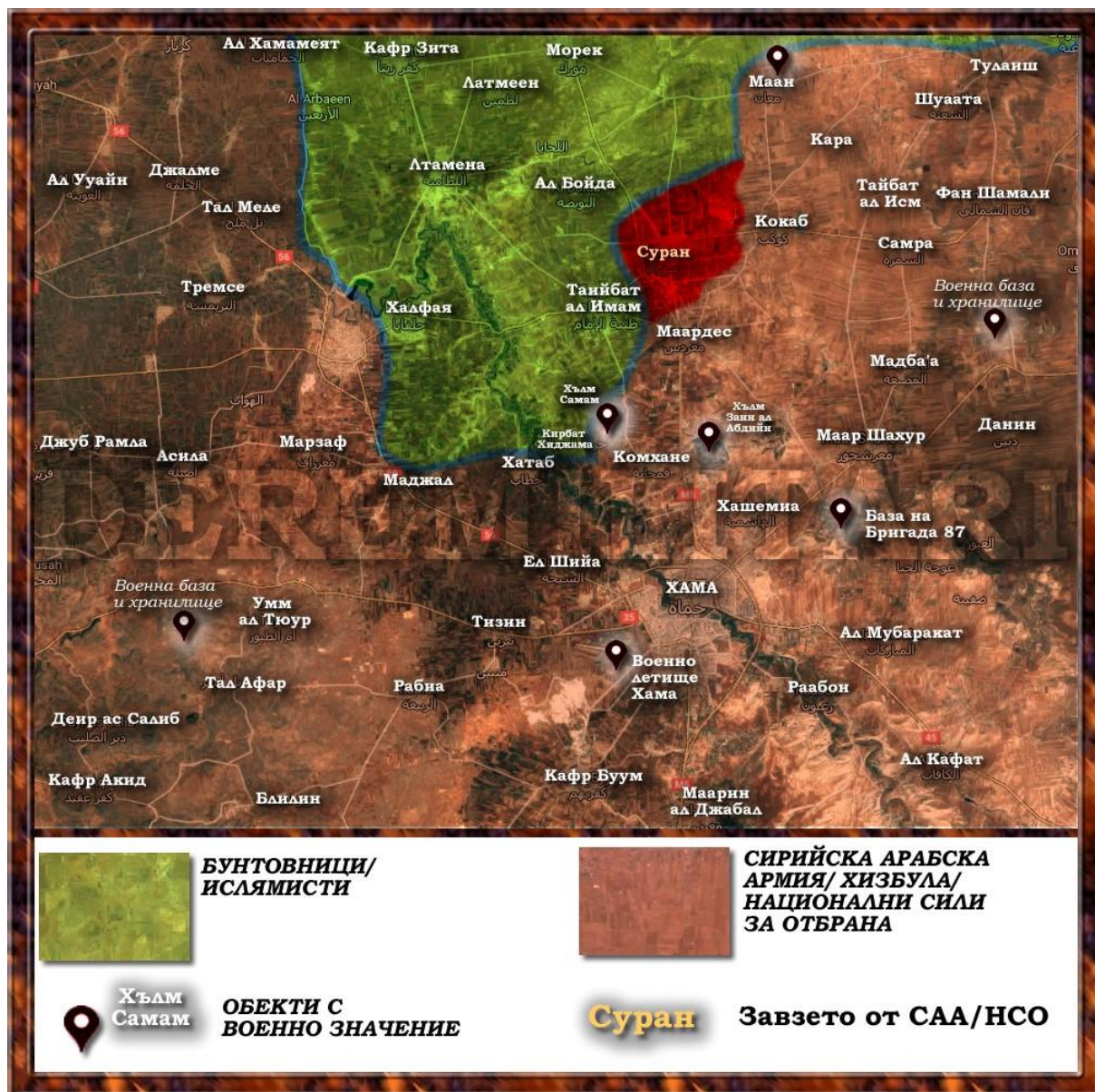
В същото време, сирийските правителствени сили заявиха, че са завзели град Сауран, разположен северно от важния областен град Хама.

Милиции от Сирия и съседни държави, включително Хизбулла, са взели участие във военната операция в Хама.

Непосредствено преди офанзивата е имало засилени въздушни удари. Отделно, на терен е имало обстрел с ракети и артилерия, а варелни бомби са поразили цели в околностите на града.

Бунтовниците действат в местен алианс с ислямистки бригади, за да контролират Сауран и околностите му в Северна Хама.

Последните сражения между армията и съюзниците ѝ срещу бунтовническите групи, се случва по същото време, когато се подготвят мащабна правителствена офанзива в Алепо на север, а също и срещу опозиционните квартали в Дамаск.

ЕФЕКТИВНА ОРГАНИЗАЦИЯ ЛИ Е ООН?

Основите на Организацията на обединените нации са поставени още по времето на Втората световна война. На 1 януари 1942 г. правителствата на 26 държави подписват във Вашингтон Декларация на обединените нации, чрез която поемат колективното задължение да продължат заедно войната до пълното изкореняване на хитлеризма.

През следващите няколко години лидерите на САЩ, СССР и Великобритания определят бъдещите принципи на ООН и световния ред на конференции в Техеран, Ялта, Москва, Дъмбартън Оукс и Потсдам. Така се стига до юни 1945 г. когато представители на 50 държави-победили във Втората световна война приемат в Сан Франциско Хартата на ООН, с което полагат началото на втората по рода си универсална международна организация за колективна сигурност.

За последните почти 70 г. ООН се разширява до 192 държави-членки, а уставът на организацията претърпява множество промени. Като цяло обаче, основните цели и принципи заложили през 1946 г. си остават същите и днес, а именно:

1. *Поддържане на международния мир и сигурност, като за тази цел се вземат мерки за: предотвратяване и отстраняване на заплахите за сигурността, предотвратяване на актове на агресия или други нарушения на мира, както и уреждане на международни спорове чрез използването на мирни средства в съгласуваност с международното право;*
2. *Установяване на приятелски отношения между държавите, основани на уважение към принципите за равнопоставеност и самоопределение;*
3. *Постигане на международно сътрудничество при разрешаването на конфликти с икономически, социален, културен или хуманитарен характер, както и насърчаване зачитането на човешките права и основните свободи.*⁴

На пръв поглед изглежда, че световните лидери са се поучили от грешките довели до двете световни войни и неуспешният експеримент наречен Обществено на народите. Може би светът все пак е узрял за създаването на ефективна организация, целяща гарантирането на траен мир в световен мащаб и превантивното предотвратяване на международни конфликти. До 2011 г. на практика почти всички правителства в света са се подписали под думи като „международен мир и сигурност, уважение, равнопоставеност, самоопределение, човешки права, основни свободи“. На теория светът отдавна би трябвало да се е превърнал в едно място на мирно съжителство и хармония с гарант за това - ООН.

Но така ли е в действителност?

Дорасъл ли е светът, населен с толкова много различни народи, изповядващи различни ценности, идеали и идеологии, за мирно и безконфликтно съвместно съжителство? Отговорът на този въпрос е ясен. Достатъчно е само да бъде обърнато внимание на безбройните военни конфликти от 1946 г. до сега и ненавременната или неадекватна реакция на ООН спрямо тях.

Примерите за това са безброй. Един от тях е израело-палестинският конфликт, който продължава почти 70 г.

⁴ Charter of the United Nations, <http://www.un.org/en/documents/charter/chapter1.shtml>

Още от създаването на еврейската държава през 1948 г. Съветът за сигурност на ООН издава повече от 90 резолюции⁵ свързани с действия на Израел срещу палестинския народ. Резултатът от тези резолюции е практически никакъв, като в повечето случаи правителствата в Тел Авив не се съобразяват по никакъв начин с решенията и препоръките на международната общност. Нещо повече, с течение на времето след всяка следваща война или криза, ситуацията в региона допълнително се усложнява, а проблемите, които трябва да бъдат решени се мултиплицират.

В този контекст ООН организира безброй много комитети, агенции и конференции, занимаващи се с разрешаването на конфликта, но въпреки това, към настоящия момент процесът на разрешаване на множеството сложни проблеми е неуспешен.

Други показателни примери за тромавата, забавена и неадекватна реакция на ООН са клането в Сребреница по време на войната в Босна и Херцеговина, операция „Restore Hope“ в Сомалия, както и геноцидът в Руанда.

Клането в Сребреница е считано за най-големият акт на геноцид в историята на Европа от Втората световна война до днес. В началото на 1995 г. сръбската армия стартира широка кампания по етническо прочистване срещу босненските мюсюлмани. Именно поради тази причина, Съвета за сигурност на ООН установява „зона за сигурност“ в град Сребреница с цел защита на цивилното население. В района е разположен мироопазващ корпус от 600 войници, които обаче нямат право да отвържат на провокациите на сръбската армия. Когато сръбските сили преминават в настъпление в началото на юли 1995 г. войниците на ООН се оказват неспособни да спрат последвалите събития.

Почти буквално пред очите на „сините каски“ армията на ген. Ратко Младич избива повече от 7000⁶ цивилни мъже, жени и деца. Въпреки ясните данни от американското разузнаване за действията на сръбската армия, Съвета за сигурност на ООН отказва да предприеме решителни действия за да предотврати убийствата. Желанието за запазване на неутралитет в конфликта, както и страхът от възможността миротворците да бъдат взети в плен коства живота на хиляди невинни граждани.

Операция „Restore Hope“ е опитът на ООН да възобнови мира и стабилността в Сомалия.

До този момент в продължение на почти две години мироопазващата мисия UNOSOM I, разположена в размирната държава прави неуспешни опити да

⁵ *Rogue State: Israeli Violations of U.N. Security Council Resolutions*, Jeremy R. Hammond, 27.01.2010 г, <http://www.foreignpolicyjournal.com/2010/01/27/rogue-state-israeli-violations-of-u-n-security-council-resolutions/view-all/#.U0Fah1fDWHY>

⁶ Srebrenica massacre <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1697253/Srebrenica-massacre>

осигури безпрепятствено доставки на хуманитарна помощ за цивилното население. Към началото на 1993 г. Сомалия е на прага на хуманитарна катастрофа и поради тази причина Съвета за сигурност заменя UNOSOM I с UNOSOM II и UNITAF, чиито правомощия са значително разширени, като в тях е включена и употребата на сила.

Военното командване на новата мисия се проваля в опитите си да пресече каналите за доставка на оръжие на екстремистите предвождани от ген. Айдид, а последвалата военна операция с цел неговото залавяне се оказва пълна катастрофа. Отлично обучените и екипирани американски специални части действащи с мандат на ООН не съумяват да пленят генералът, като понасят значителни жертви от местните слабо въоръжени милиции. В резултат на това военните акции срещу силите на ООН на територията на Сомалия се увеличават, което води до нови жертви. В края на 1994 г. Съветът за сигурност на ООН гласува единодушно решение за изтегляне на всички сили от Сомалия, с което на практика потвърждава провалът на международната общност в опитите си за установяване на мир в региона на Африканския рог.

Сомалия към момента представлява типичен пример за „провалена държава“ – липса на суверенен контрол от централната власт върху огромна част от територията, невъзможност за колективно вземане на решения, невъзможност за осигуряване на основни обществени услуги, всичко това съчетано с наличието на множество бунтовнически и криминални групировки, както и влиятелно присъствие на радикален ислям.

През 1993 г. Съвета за сигурност на ООН установява в Руанда мироопазващата мисия UNAMIR, като следствие от нарастващото напрежение между двете основни етнически групи в държавата. Въпреки предупрежденията на ръководителят на мисията ген. Рамео Дейер, че представители на племето Хуту подлагат на системно изстребление своите съграждани от племето Тутси⁷, Съвета за сигурност се въздържа от увеличение на правомощията на мироопазващите сили. В следствие на това през следващите три месеца представителите на Хуту избиват между 500 000 и 1 000 000 Тутси и умерени Хуту⁸, като 5000-те хиляди „сини каски“ разположени на терен се оказват напълно неподготвени да предотвратят зверствата или да окажат съпротива.

През това време международната общност като цяло не обръща особено внимание на случващото се в Руанда, а никоя държава не изявява желание да изпрати свои войски в далечната африканска държава. Нещо повече – появяват сериозни доказателства за това, че френското правителство снабдява с оръжие и осигурява закрила за политическия елит на Хуту, отговорен за геноцида.

Едва след сериозен натиск от страна на САЩ и множество неправителствени организации, ООН взема решение за създаването на Международен трибунал за разследване на военни престъпления в Руанда.

⁷ The Humanitarian Interventions of the UN, Daniel Golebevski, 25.08.2013, The Politic – The Yale Undergraduate Journal of Politics, <http://thepolitic.org/the-security-councils-humanitarian-intervention/>

⁸ Най-фрапиращото в случая е фактът, че тези зверства се извършват в рамките на 100 дни, а самата кампания е тотална и масова. Убийствата се извършват не само от армията и въоръжени милиции, но и от цивилни граждани.

„Отговорност за защита“

Тези три примера от 90-те години на 20 век ясно изразяват трудностите, които изпитва ООН в своята основна мисия, а именно – осигуряването на траен мир и превантивното разрешаване на конфликти.

И в трите случая мандатите осигурени на мирните мисии на ООН абсолютно не съответстват на текущата ситуация. Липсва политическата воля, нужна за изграждането на стратегия, която да дефинира точно проблемите, както и необходимите инструменти за тяхното решение. Нещо повече - ООН се оказва в плен на своята собствена харта, според която силите за сигурност на организацията нямат право да се намесват директно във вътрешните работи на никоя държава. Тоест, докато Съветът за сигурност реши дали военна намеса в Босна, Сомалия и Руанда представлява нарушаване на суверенитетът на тези държави, ситуацията вече е излязла от контрол.

Именно заради своите провали в опитите си за разрешаване на конфликти, ООН променя идеята за държавния суверенитет.

През 2005 г. се ражда новата правна концепция, наречена „отговорност за защита“, според която всяка държава е отговорна за защитата на своето население, но международната общественост вече притежава правомощия за хуманитарна интервенция, които не могат да бъдат блокирани от държавния суверенитет. Това означава, че Съветът за сигурност може да одобри военно интервениране в случаи когато конкретно правителство дава възможност да бъдат извършвани масови жестокости срещу цивилни граждани или пък самото правителство издава заповеди за подобно нещо. И в двата случая се смята, че такъв тип управление не би могло да представлява държавния суверенитет и следователно е нелегитимно.

Идеята за „отговорност за защита“ се основава на три принципа:

1. Държавата носи основната отговорност за защитата на населението от геноцид, военни престъпления, престъпления срещу човечеството и етническо прочистване, както и тяхното подстрекаване;
2. Международната общност има отговорност да насърчава и подпомага държавите в изпълнението на тази отговорност;
3. Международната общност има отговорност да използва подходящи дипломатически, хуманитарни и други средства за защита на населението от тези престъпления. Ако една държава явно не е защитила своето население, то международната общност трябва да бъде готова да предприеме колективни действия за защита на

населението в съответствие с Хартата на Организацията на обединените нации⁹.

На теория принципът за „отговорност за защита“ би трябвало да разрешава функционалните проблеми на ООН и да не създава трудни за разрешаване правни казуси в критични ситуации. Реалността обаче, е съвсем различна. През последните няколко години, военни конфликти в различни точки по света доказват, че „отговорност за защита“ не само не разрешава старите проблеми на ООН. Напротив - формулировката на принципът дава възможност за неговото свободно интерпретиране в зависимост от интересите на основните играчи в Съвета за сигурност на ООН.

Първият такъв случай е от 2011 г. когато Съвета за сигурност на ООН издава резолюция 1973 насочена срещу действията на режима на полковник Муамар Кадафи срещу либийски граждани. Въпросната резолюция позоваваща се на принципа за „отговорност за защита“ призовава за установяване на зона забранена за полети, установяване на оръжейно ембарго срещу либийското правителство, замразяване на финансови активи на високопоставени либийски длъжностни лица, както и оторизация за употребата на „всички необходими средства“ за защита на цивилното либийско население¹⁰. Съвсем скоро след приемането на резолюцията, която е промотирана основно от САЩ, както и от френското правителство, имащо значителни икономически интереси в Либия, Съвета за сигурност дава мандат на НАТО да осъществи въздушни удари срещу правителствени цели в Либия. В резултат на твърде прибързаната военна намеса на НАТО, режимът на Кадафи е свален от власт без да има ясна стратегия и визия за развитието на държавата след това. Печалните резултати продължават да бъдат видими и днес

По същото време когато френски, американски и британски самолети бомбардират Либия, а Западните държави бързат да свалят Кадафи от власт, в Сирия е дадена възможност на местния президент Башар Асад да започне кървава саморазправа със своите политически противници. Международната общественост обръща сериозно внимание на гражданската война в Сирия чак когато ситуацията там става неконтролируема. Никой в Съвета за сигурност на ООН не се сеща да се позове на принципа за „отговорност за защита“ в началните етапи на гражданската война в Сирия, въпреки множеството доклади за нарушение на човешките права на сирийските граждани от страна на президента Асад. Просто в началото на 2011 г. международната общественост сякаш доста повече се интересува от бъдещето на либийските петролни залежи, от колкото от благосъстоянието на либийските и сирийските цивилни граждани. На практика, Съвета за сигурност прилага двоен стандарт при тълкуването на принципа за „отговорност за защита“. В случая с Кадафи е преценено, че ситуацията в страната налага колективна намеса. Въпреки, че Русия и Китай критикуват военните операции срещу Кадафи, техните представители не считат

⁹ *The Responsibility to Protect*, <http://www.un.org/en/preventgenocide/adviser/responsibility.shtml>

¹⁰ *Security Council Approves 'No-Fly Zone' over Libya, Authorizing 'All Necessary Measures' to Protect Civilians, by Vote of 10 in Favour with 5 Abstentions*, <http://www.un.org/News/Press/docs/2011/sc10200.doc.htm#Resolution>

за нужно да наложат вето върху резолюция 1973. В сравнително сходната ситуация в Сирия обаче, където президента Асад също повежда война срещу собствения си народ, международната общност закъснява да осъди престъпленията на Асад и да предприеме конкретни мерки срещу него. Нещо повече – плахите опити за налагане на санкции срещат решителната съпротива на Русия, която преди всичко иска да опази своите геополитически интереси в региона на Близкия Изток, олицетворени от сирийския президент.

Какво би могло да се направи?

Оказва се, че принципът на „отговорност за защита“ е твърде неумел и недостатъчен опит за реформа на ООН. Нужно е доста повече усилие и политическа воля. Воля за основни структурни реформи на Съвета за сигурност – органът, който е с основно значение за поддържане на колективната сигурност.

На първо място броят на постоянните членове на Съвета трябва да бъде увеличен по начин, който да съответства на текущата реалност. Регионални сили, набиращи авторитет и влияние в международен план не могат да бъдат държани дълго извън процеса на вземане на решения. Държави като Индия, Бразилия, Германия, Япония, Южна Африка и Индонезия, а дори при определени обстоятелства Турция, Саудитска Арабия и Иран, биха допринесли значително към демократизирането на Съвета за сигурност, както и биха могли да придадат значително повече легитимност на взетите решения.

Възможността за еднолично налагане на вето от постоянен член на Съвета за сигурност трябва да бъде премахната. Към настоящия момент вето, от всеки един постоянен член на Съвета може да задържи всяко възможно действие. Възражението на една нация, чувстваща засегнати своите интереси, има повече тежест от колективното решение на мнозинството. По този начин се отнема възможността за адекватна реакция срещу определена криза. Пример за подобно нещо е вето, което налага руският посланик срещу резолюция осъждаща противозаконната руска анексия на Крим. В случая има не просто блокаж на колективното решение, но и явен конфликт на интереси.

Друга потенциална реформа, която би могла да допринесе към ефективността на ООН е създаването на независим военен капацитет. Към настоящия момент Съвета за сигурност трябва да разчита на войските на своите държави-членки или на организации като НАТО. Това е сериозен проблем, тъй като по време на критични ситуации като тази в Сомалия, Съвета за сигурност губи ценно време при процеса на събиране на необходимия военен потенциал, нужен за осъществяване на конкретната мисия. Освен това, чрез създаването на мобилни групи за бързо реагиране под контрола на ООН и с независимо командване, ще бъде предотвратена възможността за държави, имащи интерес в определен конфликт да взимат директно военно участие в него.

Заклучение

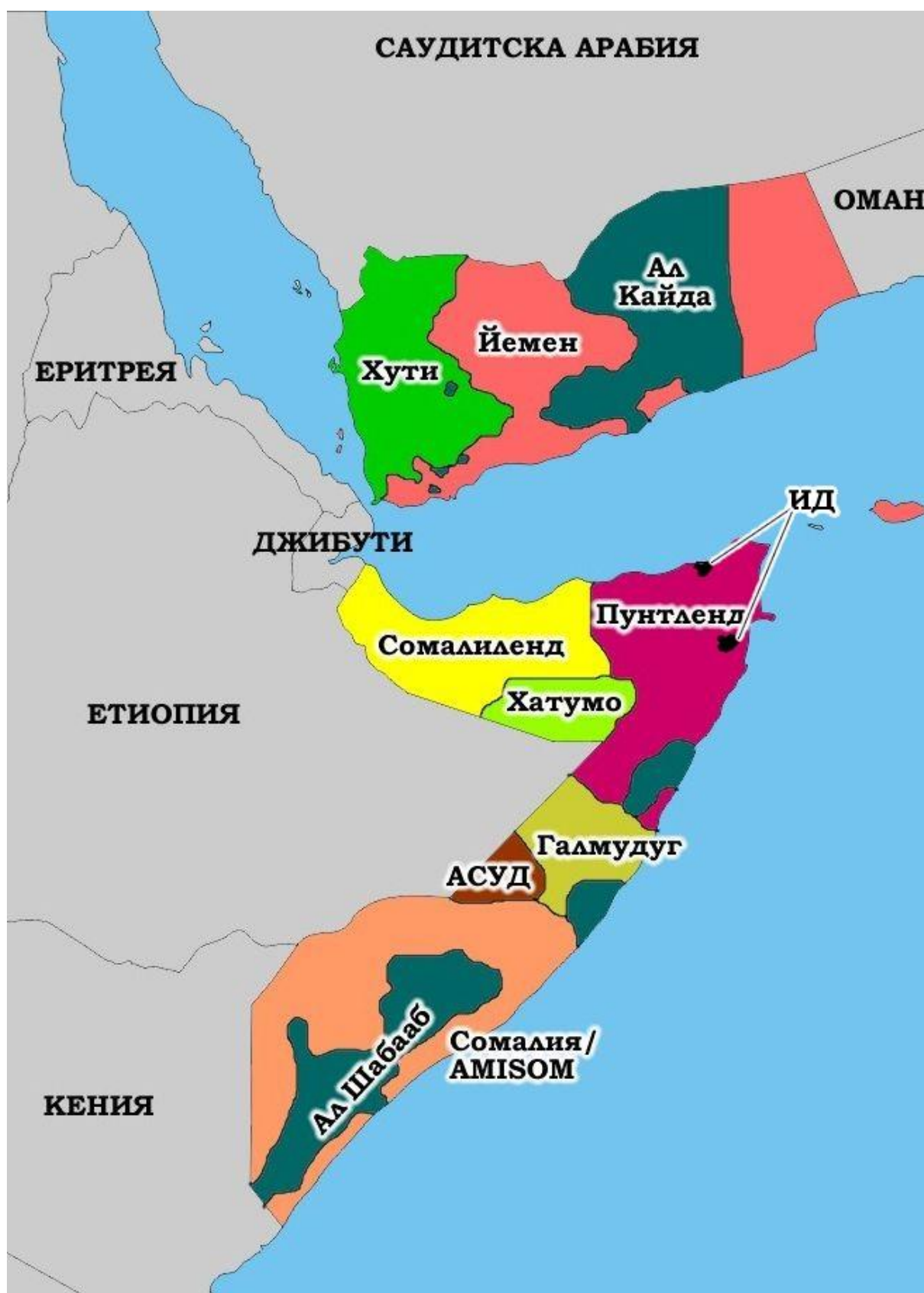
В заключение може да бъде казано, че ООН е организация, която не използва своя потенциал и определено не е достатъчно ефективна в осъществяването на своята основна мисия. Примерите, които могат да бъдат дадени показват единствено, че световните лидери по-често предпочитат да действат в съгласуваност със собствените си национални интереси, прикрити зад привидното промотиране на универсални ценности като международен мир, равноправие, самоопределение, човешки права или толерантност.

Русия защитава правото на самоопределение на руското малцинство в Украйна, но две десетилетия по-рано отказа същото това право на чеченския народ, чиято столица е срината почти до основи.

САЩ промотира защитата на човешките права, но в същото време отказва да затвори своята печално известна военна база Гуантанамо бей. Франция има активно участие в умиротворяването на Централноафриканската република, но преди 20 г. френското правителство осигурява оръжие за екстремисткото правителство на Руанда.

ООН никога няма да бъде ефективна организация, докато основните играчи в международните отношения прилагат двойни стандарти при тълкуването на международното право и следват логиката на своите собствени интереси.

СИТУАЦИЯТА В ЙЕМЕН И СОМАЛИЯ

Специалният пратеник на ООН за Йемен, Исмаил Улд Шейх Ахмед представи ревизирана версия на плана да се остави президента Абду Раббу Мансур Хади на власт в повече символична роля. Това предложение предвижда президентът да предостави властта си към вцепрезидент, който ще назначи премиер, за да формира правителство на националното единство. Силите на хутите и Салех ще се изтеглят от столицата Санаа и ще оставят тежкото оръжие на трета страна. Премиерът Ахмад Убайд бин Дахир обяви, че правителството на Хади не е получило копие от предложението, но кабинетът ще прецени съвместимостта му с Инициативата от Залива от 2011 и конференцията за Национален диалог през 2014. Външният министър на Обединените арабски емирства подкрепи идеята за това предложение и плана към него.

Американската флота и коалицията, водена от Саудитска Арабия прихванаха четири доставки по море с оръжия, идващи от Иран, предназначени за хутите и силите на сваления от власт йеменски президент, Али Абдула Салех. Доставките съдържат автомати, противотанкови ракети, снайпери и оръжия от „по-висок тип“. Според американското разузнаване, други доставки са достигнали до силите на бунтовниците хути.

Централното командване на САЩ потвърди, че е имало въздушен удар на 21 октомври, който е убил 5 души от Ал Кайда в провинция Мариб. Въздушният удар е убил и двама членове на групите Синове на Хадрамаут и Уади Убайда, които са свързани с Ал Кайда.

В същото време, Ал Кайда взриви две импровизирани взривни устройства срещу кола на охранителната фирма Ал Хизам, която е спонсорирана от ОАЕ. Също така, Ал Кайда отвлече и уби офицер от отдел „Политическа сигурност“ в провинция Абиян на 26 октомври.

Йеменският премиер Убайд бин Дахир отправи обвинение към Иран, че Техеран тренира 6000 бойци на хутите в Иран и Ливан. В същото време правителствените сили влязоха в сражения с бунтовниците на главните фронтови линии в Лахдж и Санаа на 27 октомври.

В Сомалия, Ал Шабаб убиха трима души от сомалийската национална армия в района Хелиуа около столицата Могадишу. На 24 октомври Ал Шабаб пък уби генерал от армията.

Радикалите започнаха две отделни атаки в района Долен Шабел на 26 октомври. Те са атакували позиции на угандската мисия в Сомалия, но също и местни постове на полицията и армията. Ал Шабаб също така езекутираха двама цивилни в селището Тийеглоу в района Бакул. Същото селище беше превзето от Ал Шабаб след като етиопските сили се изтеглиха.